

Politics and Administration of the Ancient
Russian Kingdom
การเมืองการปกครองของอาณาจักรรัสเซียโบราณ
สมย์ ภิรมนตรี
Rom Phiramontri

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้กล่าวถึงการเมืองการปกครองของอาณาจักรรัสเซียโบราณ ซึ่งอยู่ในยุคกลางระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ 9 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 ในตอนต้นของบทความนั้นกล่าวถึงการก่อตั้งอาณาจักร นับตั้งแต่เจ้าชายรูริก (Rurik) นักรบชาวแวนแวงเจียน (varangian) ถูกเชิญให้มาเป็นผู้นำชาวรุส การย้ายเมืองหลวงของเจ้าชายอาเลียก (Oleg) ไปยังเมืองเคียฟ การศึกษาอาณาเขตของเจ้าชายอีการ์ (Igor) และการปกครองบ้านเมืองของเจ้าชายเสวียตาสลาฟ (Святослав) ต่อจากนั้นได้กล่าวถึงยุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรรัสเซียโบราณ (ตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 10 ถึงตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 11) ซึ่งเป็นช่วงที่อาณาจักรปกครองโดยเจ้าชายวลาดีมีร์ (Владимир I Святославич, 960-1015) และเจ้าชายยิลาสลาฟ (Ярослав Владимирович Мудрый, 978-1054) และท้ายสุดเป็นยุคแห่งความแตกแยกของอาณาจักร (ตั้งแต่ตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 11 ถึงตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13) โดยอาณาจักรรุสที่มีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองเคียฟได้แตกออกเป็นอาณาจักรย่อยของเจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นพระราชโอรสของเจ้าชายวลาดีมีร์ มานามากซ์ เมื่ออาณาจักรขาดความสามัคคีทำให้กองทัพมองโกลสามารถเข้าโจมตีและยึดครองได้โดยง่าย ในเดือนธันวาคม 1240 เมืองเคียฟได้ถูกกองทัพมองโกลโจมตีจนเหลือแต่ซาก และอาณาจักรรัสเซียโบราณได้ตกอยู่ภายใต้แอกของมองโกลยาวนานถึง 243 ปี (ค.ศ. 1237-1480)

AN ABSTRACT

This paper deals with the politics and administration of the Ancient Russian Kingdom in the Middle Ages, from the mid-9th Century to the mid-13th Century. The first part covers the establishment of the kingdom, involving different historical episodes-Prince Rurik, a Varangian warrior, being invited to serve as leader of the Ruse, the move of the capital city by Prince Oleg to Kiev, the warfare to expand the kingdom by Prince Igor and the administration under the leadership of Prince Sviatoslav. Then, the paper presents the prosperity of the Ancient Russia Kingdom, from the mid-10th Century to the mid-11th Century under the rule of Prince Vladimir (960-1015) and Prince Yarolav (978-1054). The paper concludes with the break-up of the kingdom from the mid-11th Century to the beginning of the 13th Century. This was when the Ancient Russian Kingdom, whose administrative centre was Kiev, was split into sub-kingdoms, ruled by young princes all of whom were Prince Vladimir Monomakha's sons. That the kingdom became disunited made it easier for Mongol troops to attack and seize it. In December, 1240, Kiev was attacked and destroyed by Mongol troops. The Ancient Russian Kingdom was under the yoke of the Mongols for 243 years (1237-1480)

การเมืองการปกครองของอาณาจักรรัสเซียโบราณ

รมย์ ภิรมนตรี*

ชาวรัสเซียโบราณก่อนการก่อตั้งประเทศเป็นหนึ่งในชนเผ่าสลาฟที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของทะเลดำ จากการรุกรานของกองกำลังต่างชาติประกอบกับการรวมตัวกันอย่างเป็นปึกแผ่นของตระกูลต่างๆ ที่มีเจ้าชายที่สืบเชื้อสายจากชนเผ่าสลาฟเหมือนกันเป็นผู้นำท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันของดินแดนที่มีอาณาเขตติดกันที่มีผู้นำเป็นเจ้าชายที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน กลายเป็นรัฐที่มีโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นสหพันธ์ชนเผ่าสลาฟ (Federation of Slavic tribes)

แผนที่ชนเผ่าสลาฟคริสต์ศตวรรษที่ 700-850
ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/East_Slavs

*อาจารย์ ดร.ประจักษ์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์รัสเซียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สหสาขาวิชานานาชาติ) รัสเซียศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การก่อเกิดรัฐของรัสเซียโบราณก็มีพื้นฐานจากการพัฒนาสังคมคล้ายๆกับการเกิดรัฐทั่วไปในยุโรป ซึ่งเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ของหลายปัจจัย ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและความเชื่อทางจิตวิญญาณ ในทางการเมือง อาณาจักรรัสเซียโบราณ หรือที่นักประวัติศาสตร์ยุคปัจจุบันเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อาณาจักรเคียฟรุส (Kievan Rus) หมายถึงอาณาจักรรัสเซียยุคที่มีเมืองเคียฟเป็นศูนย์กลางการปกครอง จัดเป็นรัฐที่ใหญ่ที่สุดรัฐหนึ่งในยุโรปยุคกลาง ช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 9-12 ในฐานะรัฐ อาณาจักรประกอบด้วยกลไกทางอำนาจหลายประการ เช่น มีเขตแดน มีระบบองค์การการปกครอง มีกฎหมายสำคัญที่บังคับใช้ได้และมีหน่วยงานด้านความมั่นคงและรักษาความปลอดภัยที่จำเป็น ทั้งทหารที่ทำหน้าที่ป้องกันภัยจากต่างประเทศและตำรวจที่ทำหน้าที่รักษาความสงบและบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ

การก่อตั้งอาณาจักรรัสเซียโบราณมีความแตกต่างจากการก่อตั้งรัฐอื่นๆพอสมควร ในส่วนของกระบวนการก่อตั้งประเทศนั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านอาณาเขตและภูมิรัฐศาสตร์นั้น อาณาจักรรัสเซียในยุคก่อตั้งประเทศมีอาณาเขตอยู่กึ่งกลางระหว่างยุโรปและเอเชีย อีกทั้งไม่มีความชัดเจนด้านเขตแดนตามหลักภูมิศาสตร์ ด้านรูปแบบและแนวทางของการจัดตั้งรัฐนั้น ระหว่างการก่อตั้งประเทศ ชาวรัสเซียโบราณได้นำรูปแบบและแนวทางต่างๆ จากทั้งตะวันตกและตะวันออกมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการก่อตั้งรัฐ และเอกลักษณ์ที่สำคัญและแตกต่างจากการจัดตั้งรัฐของประเทศอื่นในยุคเดียวกันคือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความแตกต่าง ด้วยความจำเป็นในการป้องกันผู้รุกรานจากภายนอก ทำให้ต้องจัดตั้งกองกำลังป้องกันประเทศที่ผสมผสานประชากรที่มีเชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ให้เป็นรัฐที่เข้มแข็ง กำลังทหารหลักคือพลเมืองอาสาป้องกันประเทศ

นักประวัติศาสตร์รัสเซียได้แบ่งกระบวนการทางการเมืองรัสเซียโบราณระหว่างศตวรรษที่ 9-12 เป็น 3 ยุค¹ โดยยุคแรกเป็นยุคของการก่อตั้งรัฐ

¹Скрынников Р.Г. Русь IX–XVII веков. СПб.; М.; Харьков; Минск, 1999

(คริสต์ศตวรรษที่ 9 ถึงตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 10) คือช่วงที่อาณาจักร อยู่ภายใต้การนำของเจ้าชายอาเลียก (Олег) เจ้าชายอีการ์ (Игорь) และ เจ้าชายเสวียตาสลาฟ (Святослав) ยุคที่ 2 เป็นยุคแห่งความเจริญรุ่งเรือง ของอาณาจักรเคียฟรุส (ตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 10 ถึงตอนกลาง คริสต์ศตวรรษที่ 11) เป็นช่วงที่อาณาจักรปกครองโดยเจ้าชายวลาดีมีร์ (Владимир I Святославич, 960-1015) และเจ้าชายยิลาสลาฟ (Ярослав Владимирович Мудрый, 978-1054) และยุคสุดท้ายเป็นยุคแห่งความแตกแยก (ตอนกลางของ คริสต์ศตวรรษที่ 11 ตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13) และถูกยึดครองโดยกองทัพ มองโกล

การก่อตั้งรัฐ

พงศาวดารฉบับหลักของรัสเซีย (Primary Chronicle)² ซึ่งเป็นบันทึก ทางประวัติศาสตร์ของจักรวรรดิเคียฟรุส (Kievan Rus) ตั้งแต่ ค.ศ. 850 จนถึง ค.ศ. 1110 ที่รวบรวมขึ้นโดยเนยลเตอร์ (Nestor) และนักบวชท่านอื่นๆ ในกรุงเคียฟ (Kiev) ระหว่างปี ค.ศ. 1110-1118 ได้ระบุว่า ในปี ค.ศ. 862 หลังจากชนเผ่าสโลเวน (словен) ซึ่งเป็นชนเผ่าสลาฟเผ่าหนึ่ง ที่มีถิ่นฐานอยู่ริมทะเลสาบอิลเมีย (Ильменское озеро) เมืองโนฟการัด ได้ขับไล่ชนเผ่าแวงแรงเจียน (Vaeringjar, Varangians, Vikings) ซึ่งเป็นชนเผ่าเชื้อสายไวกิงที่คอยคุ้มครองชนเผ่าสโลเวน อยู่ ออกจากดินแดนของสโลเวนและไม่ส่งส่วยให้อีกต่อไป จากนั้นชาวเผ่าได้ ปกครองตนเอง แต่ก็ได้เกิดความขัดแย้งในหมู่ชนเผ่าถึงขั้นสู้รบจนหาความ สงบสุขไม่ได้ จึงได้ส่งตัวแทนเผ่าไปเชิญนักบวชชาวแวงแรงเจียน 3 พี่น้องมาเป็น ผู้ปกครองตน โดยให้เหตุผลว่า “แผ่นดินของเรากว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์แต่ ก็หาความสงบสุขไม่ได้ ขอให้ท่านจงมาเป็นเจ้าชายของพวกเราและปกครองพวก เรา” ชาวแวงแรงเจียนผู้เป็นที่ชื่อรูริก (Рюрик) ได้เป็นเจ้าชายปกครองโนฟการัด

² «Повесть временных лет» // «Древнерусская литература» в переводе Д. С. Лихачёва

ผู้เป็นน้องรองชื่อซินูส (Синеус) ได้ปกครองบิลาโอซีรา (Белоозеро) และน้องคนเล็กชื่อทรูวอร์ (Трувор) ได้ปกครองอิซโบรสค์ (Изборск) หลังจากรุริกได้เป็นเจ้าของผู้ปกครองโนฟการัดแล้ว ในปีเดียวกันนั้นได้ส่งแม่ทัพชาวแวนแรงเจียนของตน 2 นายคืออัลโคลด์ (Аскольд) และดีร์ (Дир) นำทัพมุ่งลงทางใต้เข้ายึดครองเมืองเคียฟ จากนั้นได้เดินทางต่อไปยังคอนสแตนติโนเปิลซึ่งเอกสารทางประวัติศาสตร์ของกรีกระบุว่ากองทัพชาวรุสไปรับเอาคริสต์ศาสนากรีกออร์ทอดอกซ์ จากการเดินทางในครั้งนี้ทำให้กองทัพของเจ้าชายแห่งโนฟการัดสามารถควบคุมเส้นทางการค้า “จากแวนแรงเจียนมายังกรีก” ได้สำเร็จ

เจ้าชายรุริกได้สิ้นพระชนม์ลงในปี ค.ศ. 879 แต่เนื่องจากเจ้าชายอีการ์ (Игорь) พระราชโอรสยังทรงพระเยาว์ เจ้าชายอาเลียก (князь Олег) พระเชษฐาของเจ้าหญิงเยียฟานดา (Yefanda) พระชายาของเจ้าชายรุริกจึงได้รักษาการผู้นำของอาณาจักรไปก่อน³ ในปี ค.ศ. 882 เจ้าชายอาเลียกทรงนำทัพจากโนฟการัดลงทางใต้เข้ายึดครองสมาเลียงสค์ (Смоленск) และลูเบียช (Любеч) แต่งตั้งบุคคลใกล้ชิดพระองค์เป็นเจ้าชายปกครองเมือง จากนั้นทรงนำทัพที่มีทั้งทหารโนฟการัดและทหารรับจ้างชาวแวนแรงเจียนเข้ายึดครองเมืองเคียฟ โดยสังหารอัลโคลด์และดีร์ แล้วสถาปนาเคียฟเป็นเมืองหลวงของอาณาจักร

ในปี ค.ศ. 883 เจ้าชายอาเลียกนำกองทัพขยายอาณาเขตไปยังดินแดนของชนเผ่าสลาฟที่อยู่ทางเหนือ โดยได้ทำสงครามยึดครองดริฟเลียน (древляны) ในปี ค.ศ. 884 เข้ายึดครองซีวีเรียน (северяны) และในปี ค.ศ. 885 เข้ายึดดินแดนของชนเผ่าราตีมิชิ (радимичи) ซึ่งชาวเผ่าราตีมิชิได้เปิดประตูเมืองต้อนรับกองทัพเจ้าชายแห่งเคียฟโดยไม่มีการสู้รบ ก่อนหน้าที่ชนเผ่าสลาฟ 3 เผ่าย่อยนี้จะถูกกองทัพเคียฟยึดครอง เผ่าซีวีเรียนและราตีมิชิได้ส่งส่วยให้กับอาณาจักรคซาซาร์ (хазар)

³ *Татищев В. Н. История Российская. — Т. 1. — С. 113*

ใน 33 ปีที่ครองราชย์เจ้าชายอาเล็กได้ขยายอาณาเขตของอาณาจักรเคียฟรุสไปทางทิศใต้สู่ทะเลดำ เพื่อเปิดเส้นทางทางการค้า โดยในปี ค.ศ. 907 เจ้าชายโอเลกนำกองทัพเรือไป 2,000 ลำที่มีทหารประจำเรือลำละ 40 นาย ข้ามทะเลดำเข้าปิดล้อมคอนสแตนติโนเปิล (Constantinople) เมืองหลวงของจักรวรรดิไบเซนไทน์ (Byzantine) จักรพรรดิลีโอที่ 6 (Leon VI) ผู้ซึ่งครองราชย์อยู่ในขณะนั้นได้ยอมแพ้และจ่ายส่วยให้กับรัสเซียและหัวเมืองต่างๆ อีกทั้งยังได้ทำข้อตกลงยกเว้นการเก็บภาษีการค้ากับรัสเซีย ต่อมาในปี ค.ศ. 911 เจ้าชายอาเล็กได้ส่งเอกอัครราชทูตไปทำข้อตกลงกับจักรวรรดิไบเซนไทน์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นครั้งแรกในจารึกทางประวัติศาสตร์ของไบเซนไทน์ที่กล่าวถึงรัสเซียในฐานะรัฐที่ได้ทำข้อตกลงทางการค้ากับไบเซนไทน์⁴ พงศาวดารฉบับหลักของรัสเซียได้กล่าวถึงวาระสุดท้ายของเจ้าชายโอเลกว่า โหระประจำพระองค์ได้ทำนายว่าเจ้าชายโอเลกจะสิ้นพระชนม์ด้วยม้าที่เป็นที่รักของพระองค์ จึงทรงให้นำม้านั้นไปให้โกลพระองค์ จนเวลาล่วงไปถึง 4 ปีจึงนึกถึงคำทำนายได้และม้านั้นได้ตายไปนานจนเหลือแต่ซากแล้ว พระองค์จึงให้ทหารพาไปดูซากของม้าและขึ้นไปยืนบนกะโหลกม้าพร้อมตรัสว่า “จะให้ข้ากลัวเจ้าเช่นนั้นหรือ?” ในขณะนั้นมิงูพิชเลื่อยออกมาจากกะโหลกม้ามาฉกกัดพระองค์จนทำให้สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 912

ในรัชสมัยเจ้าชายอาเล็กนี้อาณาจักรรัสเซียโบราณได้เป็นที่รู้จักนามอาณาจักร “รุส” มีลัทธิบูชาเทพเจ้าเป็นศาสนาประจำอาณาจักร ถึงแม้ว่าในช่วงเวลานั้นชาวเมืองส่วนหนึ่งได้เข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนแล้ว

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไบเซนไทน์ได้กล่าวถึงเจ้าชายอีการ์ผู้ครองราชย์ต่อจากเจ้าชายอาเล็กว่า ได้มีพระราชอำนาจเต็มตั้งแต่ปี ค.ศ. 911 ซึ่งเป็นช่วงที่อาณาจักรเคียฟรุสได้ทำข้อตกลงกับจักรวรรดิไบเซนไทน์แล้ว โดยในข้อตกลงนั้นได้กล่าวถึงตำแหน่งเจ้าชายอีการ์ว่าเป็น “เจ้าชายแห่งเคียฟ” (Grand Prince of Kiev) สารหลักๆ ของข้อตกลงระหว่างอาณาจักรเคียฟรุสกับ

⁴Nicholas V. Riasanovsky, Mark D. Steinberg, *A History of Russia* (New York Oxford: Oxford university Press, 2011); 25

จักรวรรดิไบเซนไทน์คือการยกเลิกภาษีการค้าสำหรับพ่อค้าชาวอาณาจักรเคียฟรุส จัดหาที่ซ่อมเรือและที่พักให้แก่พ่อค้า หลักการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายและทางการทหาร เป็นต้น

ในรัชสมัยเจ้าชายอีการ์ (912-945) ทรงต้องการขยายอาณาเขตของอาณาจักรออกไป จึงทรงนำกองทัพโจมตีจักรวรรดิไบเซนไทน์ถึง 2 ครั้ง โดยในครั้งแรกทรงนำทัพไปในปี ค.ศ. 941 แต่ก็ทรงพ่ายแพ้กลับมา ต่อมาได้ทำสงครามกับชนเผ่าคฮซาร์และได้เข้าโจมตีเมืองซามเคียร์ตส์ (Самкеру) ที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรตามานตามคำขอของไบเซนไทน์แต่ก็ต้องพ่ายแพ้และมุ่งเป้าไปโจมตีไบเซนไทน์อีกครั้งหนึ่ง โดยได้ออกเดินทัพในปี ค.ศ. 944 แต่ไบเซนไทน์ได้ขอทำสัญญาแทนการทำสงคราม ซึ่งสาระของสัญญานั้นยังคงเหมือนสัญญาที่ลงนามกันไว้ก่อนหน้านี้

หลังจากไม่ประสบความสำเร็จในการทำสงครามหลายครั้ง ทำให้ฐานะทางการคลังของอาณาจักรไม่มีเสถียรภาพ เจ้าชายอีการ์ได้เรียกเก็บส่วยในอัตราที่สูงเป็นเท่าตัว ด้วยเห็นว่ากองทัพเคียฟกำลังอ่อนแอ เผ่าดริฟเลียนจึงปฏิเสธที่จะจ่ายส่วยอีกทั้งยังจับกุมและประหารเจ้าชายอีการ์ที่ทรงนำกองทัพขนาดเล็กกลับมาเก็บส่วยเอง หลังจากนั้นผู้นำเผ่าดริฟเลียนได้ขอให้เจ้าหญิงโอลกาเป็นชายาตน แต่ด้วยความชาญฉลาดของเจ้าหญิงโอลกา จึงได้ใช้อุบายลวงผู้นำอาวูโสและผู้นำทางทหารของดริฟเลียนมาลี้ยงหารจนหมด ทำให้ดริฟเลียนอ่อนแอและตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอาณาจักรเคียฟอีกครั้งจากประสบการณ์ที่เลวร้ายทำให้เจ้าหญิงโอลกาที่ขึ้นมาเป็นผู้นำอาณาจักรต้องปฏิรูปการจัดเก็บส่วยโดยตั้งอัตราการจัดเก็บคงที่และกำหนดสถานที่จัดเก็บส่วยที่ถาวร ความเป็นสตรีที่ชาญฉลาดผนวกกับความกล้าของเจ้าหญิงโอลกาได้ทำอาณาจักรเคียฟรุสกลับมาเข้มแข็งอีกครั้งหนึ่ง

เจ้าหญิงโอลกาทรงเป็นผู้นำอาณาจักรรัสเซียโบราณพระองค์แรกที่ทรงเข้ารับเป็นคริสต์ศาสนิกชน โดยทรงเสด็จไปเข้ารับที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลในปี ค.ศ. 957 ในรัชสมัยจักรพรรดิโรมานอสที่ 2 (Romanos II, 938-963) ด้วยเหตุผลทางการเมืองและวัฒนธรรมจักรพรรดิโรมานอสได้ส่งคณะมิชชันนารีตามเสด็จ

เจ้าหญิงโอลกากลั้มเคียฟด้วย

นักประวัติศาสตร์ของโรมันตะวันออกได้จารึกไว้ในจดหมายเหตุเบอร์ตินีเยน (Annales Bertiniani) ค.ศ. 839 ว่าทูตของซารุสได้ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับโรมันตะวันออก ณ กรุงคอนสแตนติโนเปิล จากนั้นได้ไปเจริญสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส โดยได้เข้าเฝ้าจักรพรรดิหลุยส์ผู้ศรัทธา (Louis le Pieux) ในปี ค.ศ. 860 พงศาวดารฉบับหลักของรัสเซีย ได้กล่าวถึงการยกกองทัพไปโจมตีคอนสแตนติโนเปิลของซารุส แต่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกรีกได้กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวว่าเป็นการไปรับเอาคริสต์ศาสนากรีกออร์ทอดอกซ์ ครั้งแรก

เจ้าหญิงโอลกาได้ทรงดูแลอาณาจักรจนกระทั่งมีพระชนม์อายุ 72 พรรษา จึงได้ขอให้พระราชโอรสเจ้าชายเสเวียตาสลาฟ (Святослав, 964–972) ที่ทรงเป็นผู้นำกองทัพออกทำศึกสงครามขยายอาณาเขตมาโดยตลอดได้ขึ้นมาปกครองอาณาจักร ในรัชสมัยเจ้าชายเสเวียตาสลาฟอาณาเขตของเคียฟลุสได้ขยายออก

เจ้าหญิงโอลกาทรงเป็นผู้นำอาณาจักรรัสเซียโบราณพระองค์แรกที่ทรงเข้ารับเป็นคริสต์ศาสนิกชน โดยทรงเสด็จไปเข้ารับที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลในปี ค.ศ. 957 ในรัชสมัยจักรพรรดิโรมานอสที่ 2 (Romanos II, 938-963).

ที่มา: <http://www.archive.org/stream/reginonisabbatis00regiuoft#page/169/mode/1up>

ไปอีกกว่าเท่าตัว โดยทางภาคตะวันออกสามารถยึดครองดินแดนของชาวบูลการ์ ลุ่มน้ำโวลกา (Volga Bulgars) ดินแดนของเผ่าคซาซาร์ (Khazar state) ดินแดนคอเคซัสตอนเหนือ (Северный Кавказ) ดินแดนริมฝั่งทะเลอาซอฟ (Азовское побережье) ดินแดนของทมูตาราคันบนคาบสมุทรตามาน (Тмутараканью на Тамани) และได้ทำสัญญาไม่รุกรานกันกับอาณาจักรไบเซนไทน์ ในปี ค.ศ. 972 กองกำลังของเจ้าชายเสวียตาสลาฟถูกกองกำลังปีซีเนียกี (печенегы) ชนเผ่าเร่ร่อนเชื้อสายเตอร์กซ์ุมโจมตีจนสิ้นพระชนม์

การเมืองการปกครองของอาณาจักรรัสเซียโบราณในยุคที่มีเมืองเคียฟ เป็นศูนย์กลางอาณาจักรเป็นการปกครองที่ผสมผสานระบอบการเมืองการปกครองของโลกตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยระบอบศักดินา-สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Feudal-Monarchy system) ระบอบขุนนาง (Aristocratic system) และระบอบประชาธิปไตย (Democratic system)

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของอาณาจักรเคียฟ-รุสมีเจ้าชายเป็นตัวแทนของอำนาจนี้ ผู้นำรุสมีสถานะที่มีชื่อเรียกว่า “เจ้าชายแห่งเคียฟ” (Великий князь киевский) ปกครองอาณาจักรแบบประชาธิปไตยทหาร (военная демократия) โดยพระราชอำนาจของเจ้าชายแห่งเคียฟได้ถูกกระจายให้กับเจ้าชายองค์อื่นๆ ที่เป็นพระญาติและพระโอรสรวมทั้งเหล่าขุนนางเช่น อำนาจการปกครองประเทศ อำนาจตุลาการ อำนาจในการเก็บส่วยและค่าธรรมเนียมต่างๆ บทบาทที่สำคัญที่สุดของเจ้าชายแห่งเคียฟคือการเป็นผู้นำกองทัพ ซึ่งมีหน้าที่หลักคือการปกป้องเมืองจากผู้รุกราน ส่วนอำนาจอื่นๆ เช่น อำนาจตุลาการ นั้น เจ้าชายจะทรงแต่งตั้งขุนนางท้องถิ่นเป็นคณะลูกขุนพิจารณาคดี แต่ในกรณีที่เป็นคดีสำคัญเจ้าชายจะทรงพิจารณาคดีและพิพากษาเอง

ระบอบขุนนางหรือชนชั้นสูงของอาณาจักรเคียฟรุสมีสภาขุนนาง (Боярская дума) เป็นตัวแทนของอำนาจสมาชิกสภาประกอบด้วยขุนนางอาวุโส ชนชั้นสูงของท้องถิ่น ผู้แทนจากเมืองต่างๆ และผู้นำทางศาสนา สภาขุนนางทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของเจ้าชาย การประชุมของสภาฯ ต้องมีวาระที่สำคัญของรัฐ เช่น การเลือกตั้งเจ้าชาย การประกาศสงครามและสงบศึก การทำสัญญา

การออกกฎหมาย การพิจารณาคดีที่สำคัญ การพิจารณาเรื่องการเงินการคลังของรัฐ เป็นต้น สภาขุนนางให้สิทธิแก่สมาชิกสภาอย่างเท่าเทียมกันทั้งผู้ที่มีสถานะสูงกว่าหรือต่ำกว่าก็มีสิทธิในการคัดค้านได้เท่ากัน

กลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเป็นสมาชิกสภาขุนนางประกอบด้วยขุนนางที่ด้อยอาวุโสซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของเหล่าขุนนางอาวุโสหรือชนชั้นสูง เหล่ามหาดเล็กที่รับใช้ในวัง และเหล่าเจ้าชายทั้งหลาย แต่ในกรณีที่เจ้าชายมีเรื่องสำคัญก็สามารถปรึกษากับขุนนางได้โดยตลอด เหล่าขุนนางในรัสเซียมีเสรีภาพเป็นอย่างมากในการรับใช้เจ้าชายที่พระราชทาน (หรือประทาน) ที่ดินให้กับตน โดยอาจจะเปลี่ยนไปรับใช้เจ้าชายพระองค์อื่นได้หากไม่ประสงค์ที่จะรับใช้เจ้าชายพระองค์เดิมแล้ว โดยที่ดินที่ได้รับพระราชทานมาอาจจะเก็บรักษาไว้หรือบริจาคไปก็ได้

การประชุมที่สำคัญที่องค์ประชุมที่ประกอบด้วยบรรดาเจ้าชาย เหล่าขุนนางและผู้แทนจากเมืองต่างๆ เหมือนการประชุมสภาขุนนางคือการประชุมคักดินา (феодальные съезды) ที่มีการพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของอาณาจักรของเหล่าเจ้าชายทั้งหลาย เช่น การจัดตั้งคณะผู้บริหาร การสร้างเรือ การเก็บค่าธรรมเนียม และภาษี ในการแต่งตั้งผู้บริหารและปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งในที่ประชุมแห่งนี้มีการแต่งตั้งเจ้าเมือง (посадники) โดยเลือกจากเหล่าขุนนาง แม่ทัพภาค (воевод-предводители) จากผู้นำเหล่าทหาร ผู้นำกองกำลังประจำเมือง (тысяцкие) จากขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีที่ดิน (данники) เจ้าหน้าที่ศาล (вирники) เจ้าหน้าที่เก็บภาษีการค้า (мытники) และแต่งตั้งผู้จัดการกิจการของเจ้าชาย (тиуны) โดยเลือกจากเหล่าขุนนาง

กระบวนการทางการเมืองของอาณาจักรเคียฟรุสที่บ่งบอกถึงการผสมผสานความเป็นประชาธิปไตยคือการประชุมชาวเมือง (вече) ซึ่งจัดว่าเป็นองค์กรอำนาจรัฐอย่างหนึ่ง มีการประชุมในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ชาวเมืองทุกคนจะต้องพิจารณาร่วมกัน เช่น การทำสงครามและการแต่งตั้งผู้นำ เป็นต้น ผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมประชุมคือชาวเมืองเพศชายที่พ้นจากวัยรุ่นจนถึงผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรง มติของที่

ประชุมดังกล่าวต้องเป็นเอกฉันท์ แต่ในทางปฏิบัติก็มีอยู่บ้างที่ความเห็นขัดแย้ง และต้องตัดสินด้วยกำลัง ซึ่งฝ่ายที่แพ้ก็ต้องยอมรับความเห็นของฝ่ายที่ชนะ การประชุมชาวเมืองในเมืองหลวงได้กลายเป็นแบบอย่างให้กับการประชุมชาวเมืองตามหัวเมืองต่างๆ แต่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11-12 การประชุมชาวเมืองถูกรวบงำโดยกลุ่มสังคมชั้นสูง ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่องค์กรที่มีประชาธิปไตยได้

เอกลักษณ์สำคัญประการหนึ่งของการปกครองอาณาจักรเคียฟรุสคือ การจัดตั้งกองกำลังพลเมืองอาสาสมัครติดอาวุธ (народное ополчение) ที่ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นตามระบบสิบ (десятичная система) ซึ่งหมายถึงกองกำลังอาสาสมัครกลุ่มหนึ่ง (อาจจะมีอาสาสมัครเป็นสิบ เป็นร้อย หรือเป็นพัน) มีผู้นำกองกำลัง 1 คน คอยปกป้องเมืองของตนจากผู้รุกราน ตามคำสั่งการของที่ประชุมชาวเมือง ไม่ใช่เจ้าชายผู้ครองเมือง แต่องค์กรนี้เริ่มเสื่อมลงเมื่อรัฐมีความมั่นคง เข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นมากขึ้น การป้องกันประเทศได้กลายเป็นหน้าที่ของกองทัพซึ่งบัญชาการรบโดยเจ้าชายแห่งเคียฟ

อาณาจักรเคียฟรุสมีภูมิรัฐศาสตร์ที่อยู่กึ่งกลางระหว่างชนเผ่าเร่ร่อนในเอเชียกลาง ชนเผ่าที่ถล่มทางตะวันออก อาณาจักรที่นับถือคริสเตียนทางตะวันตก มุสลิมและยูดาทางตอนใต้และอนารยชนทางตอนเหนือ เพื่อนบ้านเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของรัสเซียในระยะต่อมา เอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของอาณาจักรเคียฟรุสคือการใช้กำลังรวบรวมชนเผ่าสลาฟให้มาขึ้นตรงต่ออาณาจักรที่มีศูนย์กลางอยู่เมืองเคียฟ ซึ่งในรัชสมัยเจ้าชายอาเล็กซันเดอร์ 3 เผ่าที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือได้อยู่ภายใต้ อาณาจักรเคียฟรุสคือ เผ่าดริฟเลียน (древляне) เผ่าราดีมีชี (радимичи) และเผ่าซีวีเรียน (северяне) ต่อมาในรัชสมัยเจ้าชายอีการ์ และเจ้าหญิงโอลกา (Ольга, 945-964) ได้ผนวกสลาฟเผ่าอูลิชี (уличи) และที่เวียร์ชีย (тиверцы) ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้เข้ามาอยู่ภายใต้เคียฟ

โครงสร้างทางการเมืองของอาณาจักรในยุคนี้ยังคงมีรูปแบบหลักเป็นระบอบศักดินา โดยผู้นำเป็นเจ้าชายแห่งมวล์รุสหรือเจ้าชายแห่งเคียฟทรงบริหารประเทศจากเมืองเคียฟ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักร ในเบื้องต้นมีการแบ่ง

เขตการปกครองเป็น 6 เขตให้เจ้าชายราชวงศ์รูริก 6 พระองค์ที่ขึ้นตรงต่อเจ้าชายแห่งมวลรัสเป็นผู้ครอบครอง บุตรของเจ้าชายและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ได้สิทธิในการบริหารเมืองขนาดใหญ่ในเขตการปกครองต่างๆ หลักเกณฑ์ในการสืบราชสมบัติของอาณาจักรคือการส่งมอบราชสมบัติจากพระเชษฐาสู่พระอนุชาหรือจากพระปิตุลาสู่พระนัดดา (แต่ก็มักมีการละเมิดเกณฑ์นี้มาโดยตลอด) ความชัดเจนในการสืบราชสมบัตินี้ทำให้การเมืองภายในอาณาจักรมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

เจ้าชายแห่งมวลรัสทรงมีพระกรณียกิจบัญญัติกฎหมาย ผู้นำกองทัพตุลาการสูงสุด และเก็บภาษี ก่อนการตัดสินพระทัยในทุกเรื่องเจ้าชายต้องทรงปรึกษากับเหล่าขุนนางก่อน ในขณะที่เดียวกันเหล่าขุนนางก็ทำงานแทนเจ้าชายในหลายเรื่อง เช่น การบริหารบ้านเมือง การจัดเก็บส่วย การปกป้องผลประโยชน์ของเจ้าชายและประชากรของอาณาจักรจากเหล่าศัตรู บทบาทดังกล่าวของเหล่าขุนนางได้สิ้นสุดลงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 10 เมื่อเจ้าชายวลาดีมีร์ได้แต่งตั้งขุนทหารชาวแควแรงเจียนขึ้นเป็นขุนนางแทนชาวรัสเซีย ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนในการทำหน้าที่อย่างดียิ่งของนักรบชาวแควแรงเจียนในการแย่งชิงราชสมบัติและทำสงครามขยายอาณาเขต อีกทั้งทรงไม่ไว้วางพระทัยเหล่าขุนนางชาวรัสเซีย⁵ การปฏิรูปของเจ้าชายวลาดีมีร์ทำให้บรรดาเจ้าชายและขุนนางชั้นสูงกลายเป็นผู้นำกองทหารซึ่งไม่มีบทบาททางการเมืองอีกต่อไป ส่วนเหล่าขุนนางจากสแกนดิเนเวียได้สมรสกับชาวสลาฟและถูกวัฒนธรรมท้องถิ่นครอบงำจนสูญเสียเอกลักษณ์ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 11

ช่วงที่อาณาจักรเคียฟเจริญรุ่งเรืองที่สุดมีอาณาเขตด้านทิศใต้ติดคาบสมุทรตามาน (Таманский полуостров) ทิศตะวันตกติดแม่น้ำดเนียสเตอร์ (Днестр) และตอนเหนือของแม่น้ำวิสลา (Висла) ทิศเหนือติดแม่น้ำวีนาเหนือ (Северная Двина) และทิศตะวันออกติดปากแม่น้ำโวลกา (Волга)

⁵Скрынников Р.Г. Русь IX—XVII веков. СПб.; М.; Харьков; Минск, 1999

เมืองที่สำคัญของอาณาจักรคือโนฟโกรัด (Новгород) เคียฟ (Киев) ปลโคฟ (Псков) ซีร์นโคฟ (Чернигов) โปลัตสค์ (Полоцк) วลาดีมีร์ (Владимир) ชูซดาล (Суздаль) สมาเลียนสค์ (Смоленск) กาลิช (Галич) ลาโดกา (Ладoga) มีประชากรประมาณ 5.4 ล้านคน⁶

อาณาจักรเคียฟรุสตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าจากแควแรงเจียนไปกรีก ซึ่งมีชนเผ่าสลาฟตะวันออกหลายชนเผ่าอาศัยอยู่ เช่น สโลเวน (словене) िल्เมนские) ครีวิชิ (кривичи) โปเลียน (поляне) ดริฟเลียน (древляне) ดรีโกวิชิ (дреговичи) ปาลาซาน (полочане) ราดีมิชิ (радимичи) ซีวีเรียน (северяне)

แผนที่แสดงที่ตั้งอาณาจักรเคียฟรุสตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าจากแควแรงเจียนไปกรีก
ที่มา: <http://www.departments.bucknell.edu/russian/geography/878.html>

⁶ Флоря Б. Н. Древнерусские традиции и борьба восточнославянских народов за воссоединение // Пацукто, Флоря, Хорошкевич, 1982

ยุคแห่งความเจริญรุ่งเรือง

หลังการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชายเสวียตาสลาฟ เจ้าชายยีราโปลด์ (Ярополк, 972-978) พระราชโอรสพระองค์แรกขึ้นครองราชสมบัติ ในปี ค.ศ. 977 เจ้าชายยีราโปลด์ได้มีความขัดแย้งกับพระเชษฐาเจ้าชายอาเลียกแห่ง ดริฟเลียน (Олег Древлянский) และเจ้าชายวลาติมีร์แห่งโนฟการัด (Владимир Новгородский) จึงได้ยกกองทัพโจมตีดินแดนของเจ้าชาย อาเลียก กองทหารเจ้าชายอาเลียกที่มาตั้งรับอยู่นอกถูกกองทัพจากเมืองหลวง โจมตีจนต้องถอยร่นข้ามสะพานกลับเข้าเมือง ระหว่างที่ถอยทัพเข้าไปแออัดอยู่บน สะพานนั้นเจ้าชายอาเลียกได้ถูกกองทหารของตนเหยียบจนสิ้นพระชนม์ ส่วนเจ้าชายวลาติมีร์ได้ลี้ภัยไปอาศัยอยู่กับชาวแวนแรงเจียน ทำให้เจ้าชายยีราโปลด์ ได้ครอบครองดินแดนทั้งอาณาจักร

ในปี ค.ศ. 980 เจ้าชายวลาติมีร์ได้กลับมารัสเซียพร้อมด้วยกองทัพ แวนแรงเจียนไปยึดเมืองโนฟการัดคืน จากนั้นได้เข้าปิดล้อมกรุงเคียฟแต่เจ้าชาย ยีราโปลด์ได้หลบหนีออกจากวังไปซ่อนตัว แต่ด้วยความอดอยากจึงได้กลับเข้า เมืองไปเจรจากับพระเชษฐา ระหว่างเสด็จเข้าไปในพระราชวังได้ถูกทหารแวนแรง-เจียน สองนายใช้ดาบแทงสิ้นพระชนม์ทำให้เจ้าชายวลาติมีร์ทรงขึ้นครองราชย์เป็น เจ้าชายแห่งเคียฟและครอบครองอาณาจักรเคียฟรุสแต่เพียงพระองค์เดียว

ในรัชสมัยของเจ้าชายวลาติมีร์ (980-1015) ทรงทำสงครามรวบรวม ชนเผ่าสลาฟตะวันออกทั้งหลายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเคียฟรุส ทำให้เคียฟรุสเป็นหนึ่งในอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ในภูมิภาคยูเรเชีย ท่ามกลาง มหาอำนาจคืออาณาจักรไบเซนไทน์และอาณาจักรรัฐอิสลาม (Islamic Caliphate) การทำสงครามรวบรวมดินแดน ซึ่งจัดเป็นพัฒนาการครั้งสำคัญของระบอบ คักดินาในรัสเซีย ด้วยหลังจากยึดครองดินแดนต่างๆ ได้แล้วก็ทรงพระราชทาน ให้กับเจ้าชายต่างๆ ซึ่งเจ้าชายก็จะพระราชทานต่อให้กับเหล่าขุนนางเพื่อนำไปใช้ ประโยชน์ และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันคือเจ้าชายวลาติมีร์ทรงใช้หัวเมืองรอบ นอกเป็นปราการป้องกันเมืองหลวงจากการรุกรานของชนเผ่าเร่ร่อน โดยทรง รับสั่งให้มีการสร้างปราการป้องกันการรุกรานตามลำน้ำต่างๆ เมื่ออาณาจักรเว็น

เจ้าชายวลาดีมีร์ในธนบัตร 1 กริฟนาของประเทศยูเครน

ว่างจากสงครามเจ้าชายวลาดีมีร์จึงทรงดำเนินนโยบายปฏิรูปประเทศตามที่พระองค์ดำริไว้

พงศาวดารฉบับหลักของรัสเซียได้บันทึกไว้ว่าในปี ค.ศ. 988 เจ้าชายวลาดีมีร์ทรงมีพระบรมราชโองการให้คริสต์ศาสนานิกายกรีกออร์ทอดอกซ์เป็นศาสนาประจำชาติ ด้วยพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าศาสนาสามารถหลอมรวมจิตใจของชาวรุสที่มีหลากหลายชนเผ่าและความเชื่อให้เป็นหนึ่งเดียวได้ โดยก่อนหน้านี้พระองค์ทรงแสวงหาศาสนาต่างๆ ที่เหมาะสมกับชาวรุสมาแล้ว โดยการเปิดโอกาสให้คณะทูตและมิชชันนารีจากประเทศและศาสนาต่างๆ มานำเสนอศาสนาของตน เช่น ในปี ค.ศ. 986 คณะทูตจากอาณาจักรบูลการแห่งลุ่มน้ำโวลกา ซึ่งเป็นรัฐอิสลามได้มาเสนอให้พระองค์นับถืออิสลาม โดยเล่าถึงพิธีกรรมและข้อห้ามต่างๆ ของศาสนา รวมทั้งการห้ามดื่มไวน์ ซึ่งเจ้าชายวลาดีมีร์ได้ตรัสตอบคณะทูตไปว่า “ชาวรัสเซียมีความสุขกับการดื่ม เราไม่สามารถอยู่โดยไม่มีสิ่งนี้ได้” «Руси есть веселие пити, не можем без того быти» ประโยคที่เจ้าชายวลาดีมีร์ทรงตรัสต่อมุสลิมบูลการนี้เป็นที่เลื่องลือในหมู่นักดื่มชาวรัสเซียตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจวบจนปัจจุบัน จากนั้นนครรัฐวาติกันได้ส่งคณะมิชชันนารีจากเยอรมนีมาเข้าเฝ้าเจ้าชายวลาดีมีร์เพื่อนำเสนอศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก แต่พระองค์ก็ไม่ประสงค์จะเข้ารับกับนิกายนี้ ต่อมาคณะยิวจาก

อาณาจักรคซาซาร์ (Хазария) เข้ามานำเสนอศาสนายูดาห์ แต่ด้วยอาณาจักร
ซาซาร์เป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรเคียฟรุส เจ้าชายวลาดีมีร์จึงทรงตรัสถามว่า
แผ่นดินของชาวยิวอยู่ที่ใด ชาวยิวจึงต้องตอบว่าพระเจ้าทรงส่งให้พวกเราไปอยู่
ในประเทศต่างๆ เจ้าชายจึงทรงปฏิเสธที่จะเข้ารับในศาสนายูดาห์ ท้ายสุด
นักปราชญ์ชาวไบเซนไทน์ได้เข้าเฝ้าเจ้าชายวลาดีมีร์เพื่อหว่านล้อมให้เห็นถึงข้อดีของ
ศาสนาคริสต์นิกายกรีกออร์ทอดอกซ์ แต่เจ้าชายก็ยังคงไม่ตัดสินใจหันไป
เรื่องการเข้ารับไปหรือกับขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของอาณาจักร ซึ่งก็ได้ข้อยุติใน
เบื้องต้นว่า ต้องส่งคณะผู้แทนพระองค์ไปร่วมในพิธีกรรมของศาสนาต่างๆ
เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้ารับกับศาสนาใด โดยคณะผู้แทนพระองค์ไป
ร่วมในพิธีกรรมของชาวมุสลิมที่อาณาจักรบูลการแห่งลุ่มน้ำโวลกา พิธีกรรมของ
โรมันคาทอลิกที่กรุงโรมและพิธีกรรมของกรีกออร์ทอดอกซ์ ณ วิหารนักบุญโซเฟีย
(собор святой Софии) กรุงคอนสแตนติโนเปิลหลังจากการเข้าร่วมพิธีกรรม
ทางศาสนาของนิกายกรีกออร์ทอดอกซ์ คณะผู้แทนพระองค์กลับมายังเมืองเคียฟ
และเล่าถึงความประทับใจในการเข้าร่วมพิธี ณ วิหารนักบุญโซเฟียว่า “ไม่รู้ที่เรา
อยู่ที่ไหน บนสวรรค์หรือบนโลก”⁷

นักประวัติศาสตร์บางคนเห็นว่าเจ้าชายวลาดีมีร์ทรงเข้ารับในปี ค.ศ. 987
จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกรีกและอาหรับได้กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 987 กรีก
และรุสได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันปราบกบฏซึ่งนำโดยแม่ทัพบาร์ดาส โฟคาส
(Bardas Phokas) ที่กำลังเป็นภัยต่อกรีก เพื่อเป็นการตอบแทนเจ้าชายวลาดีมีร์
ทรงขออภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงอันนา (царевна Анна) พระชนินุชราชของ
จักรพรรดิบาซิลที่ 2 (Basil II) และจักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 8 (Constantine VIII)
ซึ่งถือเป็นการหมั้นพระเกียรติองค์พระจักรพรรดิเป็นอย่างมาก หลังจากเจ้าชาย
วลาดีมีร์ทรงนำกองทัพรุสปราบกบฏและยึดครองเมืองเซอร์ซอนส (Херсонес)

⁷ Петрухин В.Я. Древняя Русь, IX в. - 1263 г.. - Москва: АСТ, 2005. - С. 95. - ISBN 5-17-028246-X.

วิหารนักบุญโซเฟีย (собор святой Софии) ในปัจจุบัน
ที่มา: www.chromasia.com

ได้แล้วแต่จักรพรรดิบาซิลที่ 2 ยังไม่ทรงยอมยกพระชนิษฐาให้ เจ้าชายวลาดีมีร์ จึงข่มขู่ที่จะนำกองทัพเข้าโจมตีกรุงคอนสแตนติโนเปิล ทำให้จักรพรรดิทรงยอมปฏิบัติตามสัญญาแต่ขอให้เจ้าชายวลาดีมีร์เข้ารีตเป็นคริสเตียนก่อน โดยอ้างเหตุผลว่าเจ้าหญิงอันนาทรงเป็นคริสเตียนไม่สามารถอภิเษกสมรสกับคนนอกกริတ်ได้ ทำให้เจ้าชายวลาดีมีร์ต้องทรงเข้ารีตเป็นคริสเตียนออร์ทอดอกซ์ ณ กรุงคอนสแตนติโนเปิล⁸

⁸(М. В. Бибиков Когда была крещена Русь? взгляд из Византии // Древняя Русь в свете зарубежных источников. М.,2003. С.108-109.)

เจ้าชายวลาดีมีร์ต้องทรงเข้ารับเป็นคริสเตียนออร์ทอดอกซ์ ณ กรุงคอนสแตนติโนเปิล

ภาพปูนเปียกวาดโดย วาสิลี วัสนิตโซฟ

(Фрагмент фрески В.М. Васнецова "Крещение Святого князя Владимира")

ที่มา: <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

หลังจากเสด็จกลับจากคอนสแตนติโนเปิลทรงนำชาวเมืองเคียฟเข้ารับ
และล้างบาปที่แม่น้ำดเนียปร์ (Днепр) โดยมีสังฆราชนิโคลัสที่ 2 แห่งคอน-
สแตนติโนเปิล (Nicholas II Chrysoberges Ecumenical Patriarch of
Constantinople) เป็นผู้ประกอบพิธี

จากนั้นเมืองต่างๆ ของอาณาจักรเคียฟรุสต่างทยอยทำพิธีเข้ารับ
อย่างทั่วถึง มีการสร้างโบสถ์ และแต่งตั้งนักบวชไปประจำตามโบสถ์ของเมือง

ความสำคัญของการรับเอาคริสต์ศาสนานิกายกรีกออร์ทอดอกซ์เป็น
ศาสนาประจำชาติของอาณาจักรเคียฟรุสนั้น ส่งผลให้คริสต์ศาสนานิกาย
กรีกออร์ทอดอกซ์แพร่ขยายไปในยุโรปตะวันออกซึ่งเป็นดินแดนที่กว้างใหญ่
พร้อมกันนั้นได้นำเอาอารยธรรมตะวันตกมาเผยแพร่แก่ชาวรัสเซียทำให้ชาว
รัสเซียได้หลุดพ้นจากการถูกเพื่อนบ้านที่อยู่ฝั่งตะวันตกกล่าวหาว่าเป็นอนารยชน
อีกทั้งได้ซึมซับเอาอารยธรรมเหล่านั้นจนได้กลายเป็นชาวตะวันตกที่สมบูรณ์

ชาวเมืองเคียฟเข้ารับศีลล้างบาปที่แม่น้ำดเนียป (Днепр) โดยมีสังฆราชนิโคลัสที่ 2 แห่งคอนสแตนติโนเปิล (Nicholas II Chrysoberges Ecumenical Patriarch of Constantinople) เป็นผู้ประกอบพิธี

ที่มา: <http://www.romasannicola.it/fotoalbom/2013/07/28/>

การรับเอาคริสต์ศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของอาณาจักรเคียฟรุส นั้นเป็นช่วงเวลาคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกและกรีกออร์ทอดอกซ์แยกจากกันอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้นทั้งความเชื่อในพระเจ้าและความสัมพันธ์ระหว่างศาสนจักรและอาณาจักรของตะวันตกและตะวันออกก็แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างศาสนจักรและอาณาจักรของจักรวรรดิโรมันตะวันออกนั้น จักรพรรดิทรงเป็นผู้ปกป้องและคุ้มครองศาสนจักร เป็นผู้ปกครองสูงสุดหนึ่งเดียวของคริสต์ศาสนิกชนออร์ทอดอกซ์ทั้งหมด ดังนั้นการที่เจ้าชายวลาดีมีร์ทรงเข้ารับในไบเซนไทน์และนำอาณาจักรเคียฟรุสเข้ารับเป็นออร์ทอดอกซ์จึงเท่ากับว่าอาณาจักรเคียฟรุสอยู่ภายใต้ไบเซนไทน์⁹ ด้วยเหตุนี้เจ้าชายวลาดีมีร์แห่งอาณาจักรเคียฟรุสจึงได้รับตำแหน่งขุนนางในจักรวรรดิไบเซนไทน์เป็นเพียง

⁹Карташёв А. В. История русской Церкви. Распространение // Церковное управление в киевский период. Источники церковного права государственного происхождения. // Цыпин В. А. Церковное право.

ขุนนางผู้ถวายการรับใช้ประจำโต๊ะเสวยเท่านั้น ส่วนสังฆนายกแห่งเคียฟในลำดับของศาสนจักรแห่งไบเซนไทน์ก็อยู่ในลำดับสุดท้ายของแถวคือลำดับที่ 77¹⁰

อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่รัสเซียได้รับมาจากคริสตศาสนาสายโรมันตะวันออกที่โดดเด่นที่สุดคือสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมในรูปของศาสนสถานและรูปบูชาหรือจิตรกรรมฝาผนังในโบสถ์ แต่ที่มีผลต่อวิวัฒนาการของอาณาจักรเคียฟรุสเป็นอย่างมากคือภาษาเขียนที่นักบวชชาวไบเซนไทน์สองพี่น้องคีริล (Cyril) และเมโธดีอัส (Methodius) ได้เรียบเรียงขึ้นรวมทั้งประเพณีการเขียนหนังสือซึ่งได้ทำให้เกิดจารึกต่างๆ ขึ้นเป็นครั้งแรกในวัฒนธรรมของรัสเซีย

ตั้งแต่กลางรัชสมัยของเจ้าชายวลาดีมีร์บ้านเมืองค่อนข้างสงบสุข สงครามลดน้อยลง ทำให้มีการพัฒนางานช่างฝีมือและการค้าอย่างกว้างขวาง โดยการค้านั้นมีการติดต่อค้าขายทั้งในอาณาจักรและกับต่างประเทศเช่นกับประเทศต่างๆ ในยุโรปตะวันตก สแกนดิเนเวีย เอเชียกลาง คอเคซัส สลาฟใต้และสลาฟตะวันตก เป็นต้น จากพัฒนาการดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองจนกลายเป็นเมืองขนาดใหญ่ถึง 18 เมือง ในขณะเดียวกันอารยธรรมที่มาพร้อมกับการรับเอาคริสตศาสนานั้นก็ได้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเช่นกัน เช่น การใช้ภาษาเขียนจารึกเหตุการณ์ต่างๆ ของเนียสเตอร์และนักบวชในเมืองเคียฟได้ช่วยกันเขียนพงศาวดารฉบับหลักของรัสเซียขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1110-1118 ที่เมืองใหญ่ๆ มีการรวบรวมกฎหมายต่างๆ เป็นประมวลกฎหมาย เช่น ประมวลกฎหมายของโนฟการัด (Новгородский кодекс) นอกจากนั้นเหล่านักบวชที่มีความรู้ในภาษาเขียนต่างได้เขียนหนังสือและบันทึกต่างๆ เช่น บาทหลวงกริโกเรีย (дьякон Григорий) ได้เขียนพระวรสารสำหรับเจ้าเมืองโนฟการัดโอสโตรามิร์ (Остромир) มีการจารึกชีวประวัติของนักบวชและบุคคลสำคัญต่างๆ มากมาย ที่เห็นได้ชัดว่าชาวเมืองมีความรู้ในภาษาเขียนและซึมซับเอาวัฒนธรรมการเขียน

¹⁰Русская Церковь в юрисдикции Константинопольского Патриархата.] // Цыпин В. А. Церковное право.

และอ่านคือจารึกบนแผ่นเปลือกไม้เบิร์ชที่ได้ตกทอดมาถึงปัจจุบันเป็นจำนวนมาก ด้านสถาปัตยกรรมมีการสร้างโบสถ์ดีเสียดิน (Десятинная церковь) ที่ใช้อิฐ และปูนเป็นวัสดุก่อสร้างเป็นแห่งแรกของอาณาจักร จากนั้นได้มีการก่อสร้างวิหารเซนต์โซเฟียซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่ก่ออิฐถือปูนเช่นกันในเมืองเคียฟ และวิหารเซนต์โซเฟียเมืองโนฟโกรอดและวิหารชื่อเดียวกันที่เมืองโปแลนด์

หลังจากเจ้าชายวลาดีมีร์สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1015 ได้เกิดการแย่งชิงราชสมบัติในหมู่พระราชโอรสของเจ้าชายวลาดีมีร์ ด้วยเจ้าชายสวิตาโปลค์ (Святополк: 1015-1016, 1018-1019) พระราชโอรสผู้มีอาวุโสเป็นอันดับ 3 ได้ขึ้นครองราชย์เป็นเจ้าชายแห่งเคียฟก่อนเจ้าชายบาริส (Борис) ที่อาวุโสกว่า และควรได้ครองราชย์โดยการให้ทหารสังหาร จากนั้นได้สั่งให้สังหารเจ้าชายเกลียบ (Глеб) ที่อาวุโสมากกว่าตน อีกทั้งยังได้ให้ทหารรับจ้างชาวแวนแรงเจียนตามสังหารและเจ้าชายสวิตาสลาฟ (Святослав) ขณะที่กำลังหนีไปอังกฤษ ด้วยเกรงว่าจะป็นภัยต่อราชบัลลังก์ของตน

เจ้าชายยิวราสลาฟในธนบัตร 2 กริฟนาของประเทศยูเครน

ในปี ค.ศ. 1016 เจ้าชายยิราสลาฟ (Ярослав:1019-1054) เจ้าเมือง โนฟการัด พระราชโอรสของเจ้าชายวลาดีมีร์ผู้มีอาวุโสเป็นลำดับที่ 4 เห็นว่า เจ้าชายสวิตาโปลค์ขาดความชอบธรรมในราชบัลลังก์จึงนำกองทัพเมืองโนฟการัด และทหารรับจ้างชาวแวนแรงเจียนมาทำสงครามยึดครองเมืองเคียฟ ทำให้ เจ้าชายสวิตาโปลค์และกองทัพต้องไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าชายบาลิสลาฟที่ 1 (Boleslav I) แห่งโปแลนด์ซึ่งมีฐานะเป็นพระราชบิดาในพระชายาของตน หลังจากยึดครองราชบัลลังก์ได้ ในปีเดียวกันนั้นเจ้าชายยิราสลาฟต้องทำ สงครามต่อต้านกองทัพไบเซนไทน์ที่บัลกาเรีย ซึ่งกองทัพไบเซนไทน์มีทหาร มากกว่ากองทัพเคียฟถึง 3 เท่าทำให้ไม่สามารถขับไล่กองทัพไบเซนไทน์ได้¹¹ จากความสูญเสียในการทำสงครามต่อต้านไบเซนไทน์ ทำให้กองทัพเคียฟที่นำโดย เจ้าชายยิราสลาฟ ต้องฝ่ายแพ้แก่กองทัพของเจ้าชายสวิตาโปลค์ที่มีกองทัพ โปแลนด์และกองทัพพิซิเนียกิ (Печенеги) คอยช่วยเหลือ ทำให้เจ้าชายยิราสลาฟ ต้องกลับไปรวบรวมไพร่พลใหม่ที่เมืองโนฟการัด

ในปี ค.ศ. 1018 เจ้าชายยิราสลาฟ ได้นำกองทัพเมืองโนฟการัดและ นักรบแวนแรงเจียนกลับมาต่อสู้กับกองทัพของเจ้าชายสวิตาโปลค์เพื่อยึดครอง เมืองเคียฟอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนี้อาณาจักรสวิตาโปลค์ไม่ได้รับการช่วยเหลือจาก กองทัพโปแลนด์ ด้วยเกิดความขัดแย้งกันหลังจากยึดเมืองเคียฟคืนมาได้ แต่ กองทัพพิซิเนียกียังเป็นพันธมิตรช่วยรบอยู่ทำให้ด้านทานกองทัพเมืองโนฟการัด ได้ชัยชนะ แต่ในที่สุดแล้วก็ต้องฝ่ายแพ้แก่กองทัพโนฟการัด จากจาร์กอนับแรกของ โนฟการัดได้กล่าวถึงเจ้าชายสวิตาโปลค์หลังจากแพ้สงครามว่า ได้ลี้ภัยไปอยู่ กับพวกพิซิเนียกิ ส่วนพงศาวดารฉบับหลักของรัสเซียได้กล่าวว่า ในบั้นปลายของ ชีวิตเจ้าชายสวิตาโปลค์ต้องทรมานด้วยอาการอัมพาต ความจำเสื่อมและเดิน ด้วยตนเองไม่ได้ ซึ่งเป็นเคราะห์กรรมที่ตามสนองจากการฆาตกรรมกับพี่น้องร่วม สายโลหิต

¹¹Разин Е. А. История военного искусства VI–XVI вв. — СПб.: «Издательство Полигон», 1999. — 656 с. Тираж 7000 экз. ISBN 5-89173-040-5 (VI–XVI вв.). ISBN

ในรัชสมัยเจ้าชายยิราสลาฟ อาณาจักรเคียฟรุสได้เจริญถึงจุดสูงสุด ในการปกครองบ้านเมืองเจ้าชายได้ให้มีการตราและรวบรวมกฎหมายต่างๆ ของอาณาจักรเป็นประมวลกฎหมายเรียกว่า “รุสกายา ปรอฟดา” («Русская правда») อีกทั้งมีการออกพระราชกฤษฎีกาต่างๆ ในด้านการต่างประเทศนั้นเจ้าชายยิราสลาฟ ได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกโดยพระองค์เองทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงอินเกเรดา (Ингерда) พระราชธิดาของกษัตริย์โโอลาฟ โชตโคนุง (Olof Skötkonung) แห่งสวีเดน พระราชโอรสและพระราชธิดาของพระองค์อภิเษกสมรสกับรัชทายาทของราชวงศ์ต่างๆ ของยุโรป เช่น เจ้าชายอิซึสลาฟ (Изяслав) อภิเษกสมรสกับพระชนินุชญาของกษัตริย์คาซิมีร์ที่ 1 (Kazimierz I) แห่งโปแลนด์ เจ้าชายสวิตาสลาฟอภิเษกกับเจ้าหญิงโอเด (Ode) แห่งออสเตรีย เจ้าชายฟเสียวาลัด (Всеволод) อภิเษกกับเจ้าหญิงกรีกพระราชธิดาของจักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 9 (Constantine IX Monomachos) และได้ให้กำเนิดเจ้าชายวลาดีมีร์มานามาเคย์ (Владимир Всеволодович Мономах) ที่จะมาเป็นเจ้าชายแห่งเคียฟองค์ต่อไป ส่วนพระราชธิดาของเจ้าชายยิราสลาฟนั้นมี 3 พระองค์ แต่ละพระองค์ล้วนทรงอภิเษกสมรสกับกษัตริย์ของประเทศต่างๆ และได้รับการแต่งตั้งเป็นพระราชินี เช่น เจ้าหญิงอิลิซาเวียต (Елизавета) ทรงเป็นพระราชินีของกษัตริย์ ฮาร์ล (Harald Hardråde) แห่งนอร์เวย์ เจ้าหญิงอนัสตาเซีย (Анастасия) ทรงเป็นพระราชินีของกษัตริย์อันดรัสที่ 1 (Andras I) แห่งฮังการี เจ้าหญิงอันนา (Анна) ทรงเป็นพระราชินีของกษัตริย์เฮนรีที่ 1 (Henri Ier) แห่งฝรั่งเศสและพระราชโอรสของทั้งสองพระองค์คือเจ้าชายฟิลิป (Philippe Ier) ได้ครองราชย์สมบัติต่อจากพระราชบิดาเป็นกษัตริย์แห่งฝรั่งเศส

ความชาญฉลาดในการบริหารกิจการบ้านเมืองและดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ทำให้อาณาจักรเคียฟรุสสงบสุข เป็นที่รู้จักและยอมรับของนานาชาติชาวรัสเซียจึงได้พร้อมใจกันถวายพระราชสมัญญานามว่าเจ้าชายยิราสลาฟว่า “ยิราสลาฟผู้ชาญฉลาด” («Ярослав Мудрый»)

ตั้งแต่รัชสมัยเจ้าชายวลาดีมีร์ อาณาจักรเคียฟรุสได้มีการผลิตเหรียญเงินและเหรียญทองออกมาใช้ในการซื้อขายสินค้าและจ่ายค่าตอบแทนต่างๆ แต่

ยังทรงพระราชทานค่าตอบแทนให้เหล่าขุนนางเป็นที่ดินแทนการพระราชทานเงิน มีการพระราชทานหมู่บ้านซึ่งต่อมาได้กลายเป็นชุมชนของชาวนา พระราชทานตำแหน่งขุนนาง ซึ่งตำแหน่งของเหล่าขุนนางสะท้อนถึงความภักดีต่อเจ้าชาย เหล่าขุนนางระดับล่างมีรายได้จากการดูแลหมู่บ้านให้เจ้าชายและการออกรบ กองกำลังหลักของอาณาจักรคือทหารอาสาสมัคร ซึ่งจะได้รับม้าและอาวุธจาก เจ้าชายในช่วงเวลาที่ออกรบ ในรัชสมัยเจ้าชายยิราสลาฟผู้ชาญฉลาด ราชสำนัก เคียฟได้เลิกจ้างขุนนางชาวแวนแรงเจียน ด้วยบ้านเมืองมีความสงบสุขจากการที่ พระราชโอรสและพระราชธิดาได้เกี่ยวข้องกับอาณาจักรใหญ่ๆ ในยุโรป

หลังรัชสมัยเจ้าชายยิราสลาฟหลักการสืบทอดพระราชบัลลังก์ได้ถือตาม หลักของราชวงศ์ รูริกกล่าวคือ ผู้ที่ได้รับสิทธิ์สืบทอดราชบัลลังก์ลำดับที่ 1 คือ พระราชโอรสพระองค์แรก ลำดับที่ 2 คือพระราชโอรสองค์ต่อๆ มา ลำดับที่ 3 คือพระโอรสในพระราชโอรสพระองค์แรก ลำดับที่ 4 คือพระโอรสในพระราชโอรส องค์ต่อๆ มา ลำดับที่ 5 คือพระราชนัดดาในพระราชโอรสตามลำดับที่ 1-4 กล่าว คือพระราชบัลลังก์จะสืบทอดจากพระเชษฐาสู่พระอนุชาและจากพระอนุชาสู่ พระนัดดา พระราชโอรสพระองค์แรกที่รับราชสมบัติจะได้ครองเมืองเคียฟและเป็น เจ้าชายแห่งมวลร์ส ส่วนเจ้าชายพระองค์อื่นจะได้รับการจัดสรรเมืองให้ครองตาม อาวุโส โดยเจ้าชายที่อาวุโสเป็นอันดับแรกจะได้ครองเมืองซีร์นีกัฟ (Чернигов) ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับสองรองจากเคียฟ หากเจ้าชายในลำดับพระองค์ใด ลื่นพระชนม์ เจ้าชายในลำดับรองจะเลื่อนขึ้นมาแทนที่รวมทั้งการได้ครอบครอง เมืองที่เจ้าชายในลำดับนั้นด้วย หากมีรัชทายาทประสูติใหม่ก็จะจัดหาเมืองให้ครอง เจ้าชายจะต้องครองเมืองที่พระชนกเคยครองเท่านั้น หากไปครองเมืองอื่นจะ ถือว่าเป็นเจ้าชายไร้เมือง

ที่ดินในอาณาจักรเคียฟรูลส่วนหนึ่งได้ถูกครอบครองโดยศาสนจักร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 996 เป็นต้นมา ชาวบ้านที่เช่าที่ดินของวัดต้องจ่ายค่าเช่าให้แก่วัด ร้อยละ 10 ของผลผลิตที่ได้ ในรัชสมัยเจ้าชายยิราสลาฟ การปกครองคณะ สงฆ์ได้แบ่งเป็น 4 สังฆมณฑลโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดเคียวา-ปีเชียร์สกี (Киево-Печерский монастырь) เมืองเคียฟ อีกทั้งในรัชสมัยนี้มีการแต่งตั้ง

บาทหลวงอีลารีโอน (Иларион) ขึ้นเป็นอัครมุขนายกที่เป็นชาวรัสเซียองค์แรก

ยุคแห่งความแตกแยก

ภายหลังการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชายยราสลาฟ อาณาจักรที่ถูกแบ่งให้พระราชโอรส 5 พระองค์ แต่ด้วยพระราชโอรสองค์ที่ 4 และ 5 ได้สิ้นพระชนม์ลง ที่ดินและทรัพย์สินของทั้งสองพระองค์ได้ถูกยึดครองโดยพระราชโอรสองค์ที่ 1 อีชีสลาฟ เจ้าชายแห่งเคียฟ (Изяслав Киевского) องค์ที่ 2 สวิตาสลาฟ เจ้าชายแห่งซีร์นีกัฟ (Святослав Черниговского) และองค์ที่ 3 ฟเลียวาลัด แห่งปรีริยิสลาฟ (Всеволод Переяславского) ในปี ค.ศ. 1068 ดินแดนของอาณาจักรเคียฟรุสในแถบคาบสมุทรบอลข่านได้ถูกชาวโปลัฟสกี (Всеслава Полоцкого) รุกราน กองทัพรุสที่นำทัพโดยเจ้าชายทั้ง 3 พระองค์ได้ร่วมกันทำสงครามปกป้องอาณาจักรถึง 2 ครั้ง แต่ก็ไม่สามารถขับไล่ผู้รุกรานได้ ในปี ค.ศ. 1076 เจ้าชายสวิตาสลาฟได้สิ้นพระชนม์ลง แต่เจ้าชายอีชีสลาฟผู้เป็นเจ้าชายแห่งเคียฟได้ยึดครองเมืองซีร์นีกัฟมาครอง ทำให้โอรสของเจ้าชายสวิตาสลาฟไปขอความช่วยเหลือจากโปลัฟสกี แต่โปลัฟสกีได้ใช้ความขัดแย้งภายในให้เป็นประโยชน์ โดยการยุยงให้เจ้าชายฟเลียวาลัด แห่งเมืองโปลัฟสค์ (Всеслава Полоцкого) ทำสงครามกับเมืองเคียฟ ทำให้เจ้าชายอีชีสลาฟแห่งเคียฟสิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1078 จากนั้นเจ้าชายฟเลียวาลัด พระอนุชาได้ครองราชย์บัลลังก์ต่อ จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1093 เจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาคว์ พระราชโอรสไม่ประสงค์ที่จะขึ้นครองราชย์ต่อด้วยเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งกับเจ้าชายสวิตาโปลค์ (Святополк Изяславич, 1093-1113) พระราชโอรสของเจ้าชายอีชีสลาฟผู้อาวุโสกว่า (ลูกของลุง) และร่วมรบด้วยกันมานาน จึงได้เชิญให้ขึ้นครองราชย์เป็นเจ้าชายแห่งเคียฟ จากนั้นเจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาคว์ แห่งซีร์นีกัฟ ยังคงทำสงครามแย่งชิงเมืองกับเจ้าชายฟเลียวาลัด แห่งเมืองโปลัฟสค์ ตามการยุยงของโปลัฟสกี ทำให้เจ้าชายอีชีสลาฟซึ่งเป็นพระโอรสในเจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาคว์สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1096 จากความสูญเสียและภัยคุกคามจากภายนอกทำให้ในปีต่อมาเจ้าชายเจ้าชายสวิตาโปลค์แห่งเคียฟได้

เรียกประชุมเจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ ของอาณาจักรที่เมืองลูเบียซี (Любеч) เพื่อยุติการสู้รบและร่วมกันปกป้องภัยจากพวกโปแลนด์ โดยที่ประชุมได้มีมติว่า เจ้าชายทุกพระองค์ต้องครอบครองเฉพาะเมืองของตนเท่านั้น จากมตินี้ทำให้หลักการสืบราชบัลลังก์ของราชวงศ์รูริกต้องถูกยกเลิกไป ด้วยหลังจากการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชายผู้ครองเมืองใดเมืองหนึ่ง เจ้าชายที่อาวุโสรองและครองเมืองระดับรองไม่สามารถย้ายมาครอบครองเมืองที่ใหญ่กว่าได้ ซึ่งเป็นสาเหตุให้มีการครอบครองเมืองและดินแดนในบริวารอย่างถาวร เจ้าชายแต่ละเมืองต่างสถาปนาราชวงศ์ของตนเองและไม่ขึ้นตรงต่อเมืองเคียฟ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ร่วมกันขับไล่โปแลนด์ให้ถอยลึกเข้าไปในเขตทุ่งหญ้าสเตปป์ อีกทั้งทำข้อตกลงเป็นพันธมิตรกับชนเผ่าเร่ร่อนอื่นๆ ทำสงครามขับไล่โปแลนด์ให้พ้นจากชายแดนรัสเซียทางตอนใต้

ภายหลังการสิ้นพระชนม์ของเจ้าชายสวิตาโปลค์ ในปี ค.ศ. 1113 ชาวเมืองเคียฟที่ยากจน อีกทั้งถูกขูดรีดจากของเจ้าที่ดินและการเสียภาษีในอัตราที่สูงได้รวมกันชุมนุมโดยใช้กำลังต่อต้านชนชั้นนำของอาณาจักรเหล่าขุนนาง ชนชั้นสูงจึงเรียกร้องให้เจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาคว์ (Владимир Всеволодович Мономах, 1113 - 1125) ขึ้นครองราชย์ และหลังจากได้ขึ้นครองราชย์และปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมแล้ว เจ้าชายวลาดีมีร์ได้ออกกฎหมายเพื่อช่วยเหลือชนชั้นล่างของสังคมไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากชนชั้นสูง ด้านความมั่นคงนั้นทรงพยายามรวบรวมเมืองต่างๆ ในอาณาจักรให้มาอยู่ภายใต้เมืองเคียฟและเป็นเอกภาพ และอีกความพยายามหนึ่งที่ทำสำเร็จคือการไม่ส่งมอบราชบัลลังก์ให้กับหลานตามหลักการสืบทอดราชบัลลังก์ของราชวงศ์รูริก แต่ให้พระราชโอรสของพระองค์เจ้าชายมสตีสลอฟ (Мстислав Великого, 1125-1132) เป็นผู้สืบทอดพระราชบัลลังก์

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 12 อาณาจักรเคียฟรุสได้แตกออกเป็นอาณาจักรย่อยของเจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ นักประวัติศาสตร์จัดว่าปี ค.ศ. 1132 ซึ่งเป็นปีที่เจ้าชายมสตีสลอฟขึ้นครองราชย์ เป็นเจ้าชายแห่งเคียฟเป็นจุดเริ่มต้นของการแตกแยก ในทันทีที่เจ้าชายมสตีสลอฟขึ้นครองราชย์ เมืองโปแลนด์ก็ได้

ประกาศอิสรภาพไม่ขึ้นตรงต่อเจ้าชายแห่งเคียฟ ตามด้วยเจ้าชายแห่งเมือง โนฟการัดและเมืองอื่นๆ ซึ่งล้วนเป็นพระราชโอรสของเจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาอาศัยด้วยกัน

ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 12-13 ชาวยุโรปที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของอาณาจักรได้หนีภัยจากการแย่งชิงเมืองของเจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ และภัยจากการรุกรานของชนเผ่าเร่ร่อนจากทุ่งหญ้าสเตปป์ ขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ แถบเมืองรัสเซีย-ซูดัล (Ростово-Суздальская земля) ที่มีความสงบสุข ทำให้เมืองเล็กๆ ในภูมิภาคนี้ขยายตัวเป็นเมืองใหญ่ เช่น วลาดีมีร์ (Владимир) มัสควา (Москва) ปิริยิสลาฟ-ซาเลียสสกี (Переяславль-Залесский) ยูเรียฟ-โอปอลสกี (Юрьев-Опольский) ดมีตรอฟ (Дмитров) สวีนิการัด (Звенигород) สตาราตูป นา เคลิชเมีย (Стародуб-на-Клязьме) ยีราโปลช์-ซาเลียสสกี (Ярополч-Залесский) กาลิช (Галич) และเมืองอื่นๆ การอพยพของชาวยุโรปในยุคนี้ทำให้เมืองทางใต้อ่อนแอลง อีกทั้งชัยชนะของสงครามครูเสดครั้งที่หนึ่งได้ทำให้เส้นทางการค้าเปลี่ยนไปด้วย

ในปี ค.ศ. 1169 เจ้าชายอันเดรย์ บากาลูบสกี (Андрей Боголюбский) เจ้าชายผู้ครองเมืองวลาดีมีร์ พระนัดดาของเจ้าชายวลาดีมีร์ มานามาอาศัย ได้ส่งกองทัพที่นำโดยเจ้าชายมสตีสลาฟ (Мстислав Андреевич) พระโอรสเข้ายึดเมืองเคียฟ จากนั้นได้เดินทัพเข้าโจมตีเมืองโนฟการัดและเมืองวีชการัด (Вышгород) แต่ก็ไม่สามารถยึดครองได้ทั้งสองเมือง แต่ถึงกระนั้นก็ตามเมืองวลาดีมีร์ก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการเมืองของอาณาจักรรัสเซียในช่วงเวลาดังกล่าว

เมืองเคียฟในตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 13 ไม่ได้เป็นเมืองศูนย์กลางที่มีความสำคัญของราชวงศ์ใดในยุคนั้นที่อาณาจักรแตกแยกเป็นหลายราชวงศ์ แต่ในฐานะอดีตมหานครของอาณาจักรก็ยังคงเป็นเมืองสัญลักษณ์ที่เจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ ล้วนต้องการมีไว้ครอบครอง ทำให้มีการสู้รบแย่งชิงกันในหมู่เจ้าชายผู้ครองเมืองต่างๆ เสมอ โดยในปี ค.ศ. 1203 ถูกยึดครองโดยเจ้าชายแห่งสมาลีอันสค์ (смоленский князь) ค.ศ. 1223 ถูกยึดครองโดยเจ้าชายแห่งกาลิตสกา-วาลีนสกี (Галицко-Волынское княжество) ในปี ค.ศ. 1236 เมืองเคียฟ

ปกครองโดยเจ้าชายยิราสลาฟ ฟเลียวาลาดาวิช (Ярослав Всеволодович) พระอนุชาของเจ้าชายยูริย์ (Юрий Всеволодович) แห่งเมืองวลาดีมีร์

ในปี ค.ศ. 1237 กองทัพมองโกลนำโดยบาตียข่าน (хан Батый) ได้ยกทัพเข้าโจมตีและยึดครองดินแดนของอาณาจักรรูส ในเดือนธันวาคม 1240 เมืองเคียฟถูกกองทัพมองโกลโจมตีจนเหลือแต่ซาก เว้นไว้แต่ศาสนสถานที่กองทัพมองโกลไม่ได้ทำลาย จากนั้นบาตียข่านได้แต่งตั้งเจ้าชายยิราสลาฟ ฟเลียวาลาดาวิช เจ้าชายแห่งวลาดีมีร์เป็นเจ้าชายผู้อาวุโสสูงสุดในอาณาจักรรูส ทำหน้าที่เก็บส่วยจากเจ้าชายเมืองต่างๆ ส่งให้แก่มองโกล และหลังจากเจ้าชายยิราสลาฟสิ้นพระชนม์ ข่านแห่งมองโกลได้แต่งตั้งเจ้าชายอเล็กซานเดอร์ เนียฟสกี (Александр Невский) ขึ้นเป็นเจ้าชายผู้อาวุโสสูงสุดในอาณาจักร ทำหน้าที่สืบแทนพระชนก

อาณาจักรรูสได้ตกเป็นเมืองขึ้นของมองโกลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1237 ถึงปี ค.ศ. 1480 รวม 243 ปี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวข่านแห่งมองโกลได้แต่งตั้งเจ้าชายรัสเซียปกครองชาวรัสเซียและคอยเก็บส่วยส่งให้มองโกล